

УДК 342.051 : 343.148

Д.В. Смерницький, кандидат юридичних наук,
начальник відділу Державного науково-дослідного
інституту МВС України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ, СТВОРЕНОЇ У ПРОЦЕСІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ МВС УКРАЇНИ

Розглянуто питання забезпечення прав на об'єкти промислової власності, створеної у процесі науково-технічної діяльності в системі МВС України, проаналізовано відомчі нормативні документи з цього питання.

Ключові слова: промислова власність, науково-технічна діяльність, інтелектуальна власність, винаходи, корисні моделі, промислові зразки.

Рассмотрены вопросы обеспечения прав на объекты промышленной собственности, созданной в процессе научно-технической деятельности в системе МВД Украины, проведен анализ ведомственных нормативных документов по этому вопросу.

In article considered the questions of the rights of industrial property created in the process of scientific and technological activities in the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the analysis of departmental regulations on this matter.

Науково-технічна діяльність, будучи рушійною силою розвитку прогресу суспільства та його економічного благополуччя, завдяки створеним науковцями новим виробами, матеріалам, речовинам, методам виробництва безпосередньо впливає на розвиток відповідних галузей народного господарства: промисловості, космічної галузі, медицини, галузі електронної техніки та зв'язку, сільського господарства тощо. Таким чином, очевидно, що чим результативніше провадиться науково-технічна діяльність, тим стрімкіше розвивається держава.

Результатом науково-технічної діяльності є такі об'єкти інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. Отже, промислова власність — одна з основних складових інтелектуальної власності. Система МВС України має доволі значну наукову та науково-технічну базу, до складу якої входять науково-дослідні установи (далі — НДУ), науково-виробничі установи (далі — НВУ), вищі навчальні заклади (далі — ВНЗ) та окремі підприємства органів внутрішніх справ. Науковий потенціал МВС України становлять висококваліфіковані фахівці, професорсько-викладацький склад вищих навчальних закладів, науковці, співробітники підприємств та органів внутрішніх справ (далі — ОВС). Нині у цих структурах працює понад 260 докторів і 1600 кандидатів наук. У восьми відомчих ВНЗ діє дванадцять спеціалізованих вчених рад, чотири докторанти та вісім ад'юнктур, що дає

можливість підвищувати професійний рівень співробітників, а отже, й інтелектуальні та фахові ресурси відомства. Результатом творчої діяльності у відомстві стало чимало спеціалізованих наукових і науково-технічних розробок. З огляду на зазначене доцільно розглянути питання щодо забезпечення прав на об'єкти промислової власності, створеної у процесі науково-технічної діяльності в системі МВС України.

Актуальність дослідження полягає в необхідності поліпшення вітчизняної нормативно-правової ситуації щодо забезпечення прав на об'єкти промислової власності.

Питання суспільних відносин, що виникають у процесі забезпечення прав на об'єкти промислової власності, створеної у процесі наукової та науково-технічної діяльності, комплексно розглядали вітчизняні фахівці в галузі цивільного права (О.М. Пастухов, О.А. Підпригора, О.О. Підпригора) та інформаційного права (І.В. Арістова, К.І. Беляков, Р.А. Калюжний, О. В. Копан, В.С. Цимбалюк), вчені-адміністративісти (О.Г. Германова, І.Г. Запорожець, П.П. Крайнева, О.М. Мельник, О.П. Орлюк, О.Д. Святоцький, О.Ш. Чомахашвілі, А.В. Чукаєва), а також російські вчені А.Г. Андрюшин, С.В. Майбурд, В.В. Писачкин, Н.А. Мягкова та інші. Водночас дослідження у цій сфері, з огляду на її актуальність, потребують подальшого системного наукового аналізу.

Метою статті є отримання нових наукових знань у сфері забезпечення прав на об'єкти промислової власності.

Розвиток суспільства вносить певні корективи у визначення та поняття об'єктів інтелектуальної власності: «права промислової власності», «авторського права» та «суміжних прав». Відповідно до Паризької конвенції з охорони промислової власності промислова власність — це права, що стосуються винаходів, корисних моделей, промислових зразків, знаків для товарів і послуг, фірмових найменувань, зазначень походження товарів, а також захист від недобросовісної конкуренції. Промислова власність поширюється й на галузі сільськогосподарського виробництва і видобувної промисловості, а також на всі продукти промислового чи природного походження [1, с. 319].

Фахівці у сфері інтелектуальної власності переконані, що об'єкти промислової власності «знаходять життя» у процесі науково-технічної діяльності людини. При цьому варто пам'ятати, що поняття «науково-технічна діяльність» набагато ширше поняття «промислова діяльність», що породжує поняття «промислова власність» [2, с. 12—13; 3, с. 32—33].

Правове забезпечення науково-технічної діяльності в Україні здійснюється відповідно до Конституції України [4], Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [5], низки інших нормативно-правових документів. Розвиток науки і техніки, як зазначено у Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність», є визначальним фактором прогресу суспільства, підвищення добробуту його членів, їх духовного та інтелектуального зростання. Цим зумовлена необхідність пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання і невід'ємної складової національної культури та освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності, цілеспрямованої політики при забезпеченні використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб [5].

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» науково-технічна діяльність — це інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань у всіх галузях техніки і технологій [5]. Тобто наукова та науково-технічна діяльність визначається як інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань.

Результати творчої діяльності, що наділяються правовою охороною, визнаються об'єктами інтелектуальної власності і є результатами інтелектуальної діяльності. Отже, інтелектуальна власність (результати інтелектуальної діяльності) є результатом інтелектуальної, творчої діяльності, що відповідає вимогам чинного законодавства. Лише у такому разі їй надається правова охорона. Об'єкт інтелектуальної власності є результатом розумової діяльності (інтелектуальна — від лат. *intellectus* — розум) [1, с. 21—22, 26]. Тобто результатом наукової та науково-технічної діяльності здебільшого повинні бути об'єкти інтелектуальної власності, а саме промислової власності.

Слід зазначити, що не будь-якому науковому та науково-технічному результату притаманне володіння вартістю і споживчою вартістю. Наприклад, негативному результату притаманна споживча вартість, але не притаманна вартість, оскільки він за своєю суттю є важливим джерелом інформації про те, що напрям вибрано неправильно, а з точки зору замовника і споживача він взагалі непотрібний, тому що не надходить в обіг. Ймовірність отримання таких результатів, особливо в умовах кризи, відштовхує інвесторів і спонсорів від спрямування бюджетних ресурсів на проведення довготривалих за часом фундаментальних досліджень [6, с. 57].

Вбачається доцільним у процесі дослідження розглянути терміни «особисті немайнові» та «майнові права». Особисті немайнові права автора означають право авторства, тобто право вважатися творцем об'єкта патентного права, і є найважливішим власним немайновим правом людини. Право авторства полягає у тому, що тільки справжній творець може називати себе автором винаходу, корисної моделі чи промислового зразка. Решта осіб, які використовують ці об'єкти, зобов'язані зазначати ім'я автора. Право авторства закріплює факт створення певного творчого результату конкретно особою, що має значення для суспільної оцінки і самого результату, і особи автора. Юридична особа за жодних обставин не набуває прав авторства і може бути лише власником прав на об'єкт патентного права [1, с. 349].

Майнові права автора виникають у випадку, якщо автор стає патентовласником. Відтак відповідно до чинних законів у сфері патентного права він може розпоряджатися патентом на власний розсуд, тобто комерційна реалізація патенту залежить від нього самого. Крім того, йому належить право на одержання винагороди за «перевірку» патенту та продажу ліцензії. Авторам службових винаходів і корисних моделей, які не є патентовласниками, належить право на відповідну винагороду від роботодавця. Майнові права встановлюються положеннями ст. 464—470 Цивільного кодексу України (далі — ЦК України) [7], спеціальними законами у сфері інтелектуальної власності. Патентовласником є фізична або юридична особа, що володіє патентом на винахід, корисну модель, промисловий зразок і виключними правами на використання зазначених об'єктів, що впливають із патенту. Патентовласником може бути автор винаходу, корисної моделі, промислового зразка, його спадкоємець чи інші правонаступники у передбачених патентними законами випадках [1, с. 350].

Саме майнові права становлять найбільший інтерес, тому що забезпечують реальний прибуток від використання об'єктів промислової власності. У зв'язку з цим питання щодо надійності правової охорони інтелектуальної власності є вельми актуальним.

Майнові права суб'єктів права промислової власності на різні об'єкти цієї власності схожі між собою, але між ними є низка істотних відмінностей, які зумовлені характером та особливостями власне об'єктів промислової власності. Найближчими за своїм змістом є майнові права на винаходи, корисні моделі і промислові зразки. У зв'язку з цим їх доцільно розглядати у сукупності. Майнові права на зазначені об'єкти було чітко закріплено у Законі України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [8] та Законі України «Про охорону прав на промислові зразки» [9]. Відповідно до зазначених нормативних актів суб'єктам промислової власності надається виключне право використовувати винахід, корисну модель чи промисловий зразок на власний розсуд, якщо таке використання не порушує прав інших осіб. Виключне право на використання винаходу, корисної моделі і промислового зразка, як, до речі, і на решту об'єктів промислової власності, означає також право зазначених суб'єктів забороняти використання цих об'єктів іншим особам, крім випадків, передбачених чинним законодавством [2, с. 16].

Дії, віднесені до поняття «використання» винаходу, корисної моделі, визначено ст. 28 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [8], а саме: виготовлення продукту із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі), застосування такого продукту, пропонування для продажу, в тому числі через Інтернет, продаж, імпорт (ввезення) та інше введення його в цивільний обіг або зберігання такого продукту в зазначених цілях. Поняття використання промислового зразка визначено ст. 20 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» [9], а саме: виготовлення виробу із застосуванням запатентованого промислового зразка, застосування такого виробу, пропонування для продажу, в тому числі через Інтернет, продаж, імпорт (ввезення) та інше введення його в цивільний обіг або зберігання такого виробу в зазначених цілях.

Крім того, законодавство встановлює майнові права й на інші об'єкти промислової власності:

- торговельну марку (ст. 495 ЦК України) [7];
- знаки для товарів і послуг (ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг») [10];
- зазначення походження товарів (ст. 503 ЦК України) [7];
- географічне зазначення (Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів») [11].

Таким чином, об'єкти інтелектуальної власності створюють переважно під час науково-технічної діяльності і їх охорона та захист відіграють важливу роль у зростанні благополуччя суспільства. Запорукою чіткої злагодженої роботи у цій сфері в органах виконавчої влади є її належне управління та встановлення відповідних норм у внутрішньовідомчих документах. Розглянемо аспекти забезпечення прав на об'єкти промислової власності на прикладі системи МВС України.

Створення науково-технічної продукції в МВС України забезпечують НДУ та НВУ шляхом проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (далі — НДР і ДКР), конструкторських розробок, створення методик, проведення

всебічних, науково обґрунтованих аналізів тієї чи іншої проблематики, що виникає під час оперативно-службової діяльності органів і підрозділів внутрішніх справ України. До НДУ та НВУ, що створюють об'єкти промислової власності в системі МВС України, належать: Державний науково-дослідний інститут МВС України, Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України та Казенне науково-виробниче об'єднання «Форт».

Державний науково-дослідний інститут МВС України (далі — ДНДІ) створено згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2005 року № 880 «Про реорганізацію вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ Міністерства внутрішніх справ» [12] і наказом Міністерства внутрішніх справ України від 27 вересня 2005 року № 827 [13] з метою здійснення наукового та науково-технічного забезпечення діяльності системи органів внутрішніх справ України. ДНДІ є провідною науково-дослідною установою в МВС, яка проводить НДР і ДКР зі створення засобів спеціальної техніки та НДР за напрямом проблем боротьби зі злочинністю. Наукова та науково-технічна діяльність ДНДІ формується за дорученнями керівництва та за заявками галузевих служб МВС України за такими напрямками:

- проведення НДР з проблем боротьби зі злочинністю (кримінологічні дослідження, психологічне забезпечення діяльності співробітників ОВС; проблеми правового забезпечення діяльності ОВС тощо) [14];

- проведення НДР і ДКР зі створення засобів спеціальної техніки (засобів та систем зв'язку, технічного захисту інформації, засобів індивідуального бронезахисту, активної оборони та спеціального озброєння, стандартизації та сертифікації, спеціальних автотранспортних засобів, спеціальних технічних засобів для оперативних підрозділів, криміналістичної техніки тощо).

Основними завданнями науково-дослідних підрозділів технічного блоку ДНДІ за всіма зазначеними напрямками є [14]:

- проведення наукових досліджень;
- розробка технічних засобів зі створенням відповідної конструкторської документації та креслень згідно з державними стандартами України;
- виготовлення дослідних зразків засобів спеціальної техніки;
- проведення приймальних випробувань виготовленої техніки на відповідність технічному завданню та низці державних стандартів України і нормативних документів;
- надання дослідних зразків спецтехніки підрозділам для дослідної експлуатації;
- поставлення спеціальної техніки на серійне виробництво;
- проведення модернізації створеної техніки.

Провідною установою у галузі судово-експертного та техніко-криміналістичного забезпечення діяльності ОВС із запобігання, виявлення, розкриття та розслідування злочинів є Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України (далі — ДНДЕКЦ). ДНДЕКЦ створено постановою Кабінету Міністрів України у 1998 році в результаті об'єднання Експертно-криміналістичного управління, Центру криміналістичних досліджень і Вибухотехнічної служби. Фахівцями ДНДЕКЦ опановано майже 50 видів криміналістичних досліджень, основними з яких є [15]:

- встановлення особи людини методом ДНК-аналізу з ймовірністю 1 на 10 млрд;
- встановлення за знайденою на місці злочину кулею або гільзою зброї, з якої вони були відстріляні, а також факту застосування її під час вчинення інших злочинів;
- встановлення за залишками кіптяви типу вибухівки, що використовувалася для вибуху;
- встановлення факту фальсифікації горілчаних виробів або харчових продуктів шляхом дослідження їх складу на відповідність стандартам;
- встановлення факту зміни (перебиття, заварювання, заплавлення) ідентифікаційного номера автомобіля і відновлення його первинного змісту неруйнівними методами;
- виявлення підробки підписів, рукописного тексту або несанкціонованих змін у документах і визначення на основі порівняльного аналізу, ким було підписано документ;
- встановлення факту підробки грошей України та інших держав;
- виявлення вибухового пристрою, знешкодження його та проведення криміналістичного дослідження;
- виявлення на місці вчинення злочину спеціальними методами слідів пальців рук і встановлення особи злочинця за допомогою криміналістичних обліків;
- відтворення соціального портрета злочинця та встановлення його особи на основі порівняльного матеріалу за магнітофонними записами анонімних повідомлень про загрозу вчинення терористичних дій;
- ототожнення особи за рисами зовнішності;
- встановлення обставин та механізму пожеж;
- встановлення обставин і механізму дорожньо-транспортних пригод;
- дослідження персональних комп'ютерів і комп'ютерних мереж, пошук та оцінка програмних пакетів і окремих файлів на різноманітних носіях інформації;
- документальне підтвердження висновків ревізій і податкових перевірок щодо відображення в обліку окремих господарських операцій, відповідності чинному законодавству нарахованих податків і зборів;
- визначення належності промислових товарів народного споживання до класифікаційних категорій;
- визначення якісних змін товарів та їх вартості тощо.

Казенне науково-виробниче підприємство (КНВП) «Форт» МВС України — провідне українське підприємство, основною спеціалізацією якого є виробництво вогнепальної зброї та різноманітних спеціальних засобів для співробітників правоохоронних органів та інших силових структур. На сьогодні підприємство випускає та реалізує [16]:

- нарізну короткоствольну зброю (напівавтоматичні пістолети);
- зброю травматичної дії (пістолети для стрільби патронами з еластичною кулею);
- газові пістолети;
- зброю для полювання (рушниці та карабіни);
- помпові рушниці;
- штурмові гвинтівки «Форт»;
- снайперські гвинтівки;

- кулемети;
- патрони;
- навіси для зброї;
- спецзасоби (комплекти захисних протиударних пристроїв, спецодяг, протиударні щити, пристрої для примусової зупинки автотранспорту, гумові палиці, металеві браслети та турнікети);
- кобури та чохла для зброї;
- модернізовані автомати «АК-74»;
- інші товари (металеві сейфи, двері, вібраційні електронасоси, автоматизовані фотометри, вимірювачі непрозорості відпрацьованих автомобільних газів).

Широкий спектр продукції КНВП «Форт», висока якість робіт, що виконуються, дозволяє підприємству залишатися флагманом українського ринку вогнепальної зброї.

Аналіз діяльності науково-дослідних установ ОВС свідчить про потужний науково-технічний потенціал системи МВС України, який створює низку об'єктів промислової власності.

Розгляд відомчих нормативних документів, які стосуються промислової власності, доцільно розпочати з Положення про організацію проведення НДР і ДКР у системі МВС України, затвердженого наказом МВС України від 15 травня 2007 року № 154 (далі — Положення) [17]. Цей нормативний документ, як зрозуміло, має бути основним і у сфері промислової власності. Водночас з точки зору саме цього аспекту документ має певні недоліки. Так, згідно з п. 1.5 Положення НДР і ДКР, які проводяться науково-дослідними установами та вищими навчальними закладами МВС України, спрямовані на сприяння розвитку наукової, технічної творчості, винахідництва та раціоналізаторства серед особового складу ОВС (пп. 1.5.5 Положення) [17]. Пункт має загальне, інформаційне значення, яке хоча у цілому і правильне, проте не спрямоване на виконання будь-яких конкретних заходів у сфері промислової власності.

Згідно з п. 1.7 Положення організацію НДР і ДКР у системі МВС України здійснює Наукова рада МВС України (пп. 1.7.2 Положення), що є дорадчим органом Міністерства внутрішніх справ України, який формує концептуальні засади єдиної відомчої політики у сфері НДР і ДКР, розробляє стратегію їх реалізації, визначає перспективи і пріоритетні напрями розвитку у сфері відомчої освіти, наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності [17]. Отже, за визначення перспектив і пріоритетних напрямів розвитку у сфері промислової власності відповідає Наукова рада МВС України, а сфера промислової власності прямо пов'язана з результатами, отриманими під час виконання наукових досліджень і науково-технічних розробок. Зміст цього пункту також не визначає певних дій у сфері забезпечення прав промислової власності, а опосередковано окреслює лише напрями розвитку промислової власності шляхом визначення перспектив розвитку відомчої освіти, наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності.

Аналізуючи інші розділи Положення, слід зазначити, що, незважаючи на те, що п. 2.3 Положення хоча і передбачене авторське супроводження виконавцем НДР і ДКР (пп. 2.3.6 Положення) завершених і прийнятих замовником наукових досліджень (тобто пункт встановлює норму, згідно з якою автори повинні супроводжувати завершені наукові дослідження) [17], все ж правильнішим було б зазначити

про впровадження в практичну діяльність органів внутрішніх справ не наукових досліджень, а їх результатів (хоча зміст цього пункту дійсно передбачає впровадження результатів наукової та науково-технічної діяльності в практичну діяльність підрозділів, зумовлюючи дії виконавця НДР і ДКР, а також авторів цих робіт).

Порядок та умови виконання НДР і ДКР викладено у п. 3.14 Положення, відповідно до змісту якого вони визначаються відповідними договорами, державними стандартами України (ДСТУ 3973-2000 «Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання науково-дослідних робіт. Загальні положення» [18], ДСТУ 3974-2000 «Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання дослідно-конструкторських робіт. Загальні положення» [19]) та іншими нормативними актами [17]. Доцільно зупинитися на засадах цього пункту детальніше.

Зазначені вище державні стандарти України чинні від 7 січня 2001 року та встановлюють низку норм щодо створення та реалізації інтелектуальної власності. Так, згідно з пп. 5.1.5, 5.2.2, 5.2.3, 5.3.3, 5.3.4 ДСТУ 3973-2000 та пп. 5.1.4, 5.2.3, 5.2.4, 5.3.14 ДСТУ 3974-2000 встановлено норми щодо:

- використання під час проведення робіт об'єктів промислової власності;
- визначення об'єктів промислової власності, що підлягають охороні, та вимог до здійснення заходів щодо їх охорони та захисту;
- оформлення документів на отримання патентів на об'єкти промислової власності;
- проведення патентних досліджень тощо.

Крім того, вони визначають обов'язки всіх учасників проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт і подальшого впровадження результатів наукових досліджень і науково-технічної продукції [18; 19]. Посилання у цих стандартах на ДСТУ 3396.0-96 «Захист інформації. Технічний захист інформації. Основні положення» [20], ДСТУ 3574-97 «Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення» [21], ДСТУ 3575-97 «Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення» [22] охоплюють сферу охорони та захисту прав на промислову власність.

Отже, посилання у Положенні на зазначені вище стандарти України нормативно забезпечує проведення відповідних заходів щодо забезпечення прав на об'єкти промислової власності, які створюються у процесі науково-технічних розробок і охороняються відповідно до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [8] та Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» [9].

Підсумовуючи розгляд Положення, слід зазначити, що цей відомчий нормативний документ не встановлює чіткої системи з охорони та захисту промислової власності, створеної під час проведення наукових досліджень і науково-технічних розробок, а також відносин із цього питання між суб'єктами наукових і науково-технічних досліджень. Питання щодо промислової власності зазначені лише епізодично та передбачають не всі шляхи її охорони, захисту, використання тощо.

Іншим відомчим нормативним документом, що встановлює норми стосовно науково-технічної діяльності в системі МВС України, є Положення про Наукову раду МВС України, затверджене наказом МВС України від 15 травня 2007 року № 154 [23], яке визначає основні завдання та напрями діяльності Наукової ради МВС України, членства в ній, порядок прийняття рішень, їх реалізації тощо.

Одним з основних завдань Ради є координація наукової, науково-методичної та науково-технічної діяльності органів і підрозділів внутрішніх справ, вищих навчальних закладів і науково-дослідних установ МВС України (пп. 2.1.3 Положення про Наукову раду МВС України) [23]. Звісно, це належить і до координації робіт щодо промислової власності в системі МВС України як результату наукової та науково-технічної діяльності, але, на жаль, тільки опосередковано, без визначення конкретних заходів і відповідальних за них.

Сфери забезпечення прав промислової власності також стосується пп. 2.1.4 Положення про Наукову раду МВС України щодо розгляду та затвердження планів НДР і ДКР МВС України, прийняття рішень щодо проведення конкурсів на кращу наукову роботу, краще навчальне та періодичне видання [23].

Крім того, Наукова рада МВС України координує роботу з проведення конференцій, семінарів і нарад з наукових, науково-технічних і навчально-методичних питань діяльності МВС України (пп. 2.1.8 Положення про Наукову раду МВС України), забезпечує розгляд питань щодо стимулювання наукової діяльності (пп. 2.1.9 Положення про Наукову раду МВС України), проводить експертизи наукових і навчально-методичних праць за відповідними напрямками (пп. 2.1.10 Положення про Наукову раду МВС України) [24]. Тобто ці пункти визначають головну роль Наукової ради МВС України у розгляді, оцінці промислової власності, створеної у межах наукової та науково-технічної діяльності, проведенні заходів, спрямованих на покращення роботи у цій сфері.

Узагальнення звітної інформації щодо наукової та науково-технічної діяльності, а отже, і промислової власності також покладено на Наукову раду МВС України (п. 3.2 Положення про Наукову раду МВС України) [23].

У складі Наукової ради МВС України діють три секції (п. 4.7 Положення про Наукову раду МВС України) [23]:

- наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ;
- науково-технічного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ;
- науково-методичного забезпечення діяльності ВНЗ МВС України.

Діяльність цих секцій, особливо з науково-технічного забезпечення діяльності ОВС, створює необхідні умови для розгляду питань щодо забезпечення прав промислової власності. На секції науково-технічного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ повинні розглядатися і питання щодо результатів науково-технічних розробок і прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки. Крім того, для вирішення окремих питань, що потребують поглиблених знань у відповідних сферах, Наукова рада МВС України або секції створюють експертні комісії (п. 4.8 Положення про Наукову раду МВС України) [23]. Саме так (у тому числі із залученням відповідних фахівців до роботи секцій) забезпечується професійний підхід до розгляду питань, пов'язаних з промисловою власністю.

Підсумовуючи розгляд Положення про Наукову раду МВС України, слід зазначити, що, незважаючи на те, що цей відомчий нормативний документ надає Науковій раді МВС України вичерпні повноваження щодо регулювання та координації сфери наукової та науково-технічної діяльності в ОВС, питання щодо забезпечення прав на об'єкти інтелектуальної власності, визначення суб'єктів цієї діяльності, органів управління та функцій керівництва МВС України із цього питання потребують додаткового опрацювання та закріплення відповідних норм у відомчих нормативних документах.

Ще одним відомчим нормативним документом у сфері промислової власності є Положення про конкурс на краще наукове, навчальне та періодичне видання в системі МВС України, затверджене наказом МВС України від 26 січня 2008 року № 33 [24]. Позитивним кроком щодо розвитку сфери промислової власності в системі МВС України є визначення у цьому документі серед номінацій конкурсу номінації «Наукові видання (монографії, наукові розробки, відкриття)» (до речі, під цим визначенням розуміють наукові видання, що некоректно). Починаючи з 2008 року, для участі в конкурсі передбачено номінацію «Патенти», що теж є некоректним, адже не зрозуміло, що саме оцінюється організаційним комітетом (виходячи з того, що сам по собі патент — це лише «папірець», яким засвідчується право авторів і патентовласника на немайнові та майнові права на винахід, корисну модель чи промисловий зразок). Отже, доцільніше було б назвати номінацію «Промислова власність». Вона б визначала конкурс серед винаходів і корисних моделей. З такої назви було б зрозуміло, що розглядаються саме технічні рішення, які є новими і технічний рівень яких перевищує (або є нарівні) світові технічні рішення у цій сфері. Проте, незважаючи на незначні зауваження, конкурс у цілому дійсно є «полігоном» змагання у сфері об'єктів промислової власності.

Проаналізувавши відомчі нормативні документи стосовно встановлення норм щодо охорони та захисту об'єктів промислової власності, слід зазначити, що хоча норми з управління науковою і науково-технічною діяльністю встановлені у них доволі повно, норм із забезпечення прав промислової власності немає. Встановлюючи такі норми у відомчих нормативних документах, слід виходити з того, що питання охорони та захисту промислової власності повинні розглядатися у контексті всієї інтелектуальної власності з урахуванням об'єктів авторського права (творів у галузі науки, літератури і мистецтва) та об'єктів суміжних прав, які охороняються відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» [25]. Тому до відомчих нормативних документів, які встановлюють управлінську систему наукової та науково-технічної діяльності в ОВС, пропонується внести відповідні зміни стосовно забезпечення прав на об'єкти інтелектуальної власності, тобто охорони, захисту, регулювання та використання зазначених об'єктів у системі МВС України.

Крім внесення змін і доповнень до вже існуючих документів, для створення чіткої управлінської системи в ОВС із забезпечення прав інтелектуальної власності слід розробити низку нових відомчих нормативних документів, які забезпечать створення та функціонування зазначеної системи, а саме:

- положення про забезпечення прав інтелектуальної власності в системі МВС;
- положення про головний підрозділ з інтелектуальної власності МВС;
- положення НДУ, НВУ та ВНЗ про забезпечення прав на об'єкти інтелектуальної власності;
- положення про відповідні підрозділи та відповідальних осіб у сфері інтелектуальної власності.

Список використаної літератури

1. *Право інтелектуальної власності*. Академічний курс : підруч. для студ. вищих навч. закладів / [Орлюк О.П., Андрощук Г.О., Бутнік-Сіверський О.Б. та ін.]; за ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. — К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2007. — 696 с.

2. *Запорожець І.Г.* Адміністративно-правові засади управління у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / Запорожець Ірина Григорівна. — Харків, 2006. — 201 с.
3. *Право інтелектуальної власності* : підруч. для студентів вищих навч. закладів / [за ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького]. — К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2002. — 624 с.
4. *Конституція України* : станом на 28 червня 1996 року [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
5. *Про наукову і науково-технічну діяльність* : Закон України від 13 грудня 1991 року № 1977-XII [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1992. — № 12. — Ст. 165. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1977-12&print=1>.
6. *Мягкова Н.А.* Интеллектуальная собственность в воспроизводстве научно-технического потенциала: дис. ... кандидата экон. наук : 08.00.01 / Мягкова Наталья Андреевна, 1998. — 160 с.
7. *Цивільний кодекс України* : станом на 20 листопада 2012 року / Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40-44. — Ст. 356.
8. *Про охорону прав на винаходи і корисні моделі*: Закон України від 15 грудня 1993 року / Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 7. — Ст. 32.
9. *Про охорону прав на промислові зразки*: Закон України від 15 грудня 1993 року / Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 7. — Ст. 34.
10. *Про охорону прав на знаки для товарів і послуг*: Закон України від 15 грудня 1993 року / Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 7. — Ст. 36.
11. *Про охорону прав на зазначення походження товарів*: Закон України від 16 червня 1999 року № 752-XIV / Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 32. — Ст. 267.
12. *Про реорганізацію вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ* Міністерства внутрішніх справ : постанова Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2005 року № 880 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=880-205-%EF>.
13. *Наказ* Міністерства внутрішніх справ України від 27 вересня 2005 року № 827 «Про реорганізацію вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ МВС України».
14. *Сайт* Державного науково-дослідного інституту МВС України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dndi.centrmia.gov.ua/index.html>.
15. *Сайт* Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dndekc.centrmia.gov.ua/str01.htm>.
16. *Сайт* Казенного науково-виробничого об'єднання «Форт» МВС України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.fort.vn.ua/ua/>.
17. *Положення* про організацію проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у системі МВС України : наказ МВС України від 15 травня 2007 року № 154 / Нормативно-розпорядчі документи щодо наукової та науково-технічної діяльності ДНДІ МВС України. — К. : СПД «Чалчинська Н.В.», 2010. — 135 с.
18. *Система* розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання науково-дослідних робіт. Загальні положення : ДСТУ 3973-2000. — [Чинний від 2001.07.01]. — К. : Держстандарт України, 2001. — 20 с.
19. *Система* розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання дослідно-конструкторських робіт. Загальні положення : ДСТУ 3974-2000. — [Чинний від 2001.07.01]. — К. : Держстандарт України, 2001. — 38 с.
20. *Захист інформації*. Технічний захист інформації. Основні положення : ДСТУ 3396.0-96. — [Чинний від 1997.01.01]. — К. : Держстандарт України, 1996. — 7 с.
21. *Патентний формуляр*. Основні положення. Порядок складання та оформлення : ДСТУ 3574-97. — [Чинний від 1998.01.01]. — К. : Держстандарт України, 1997. — 7 с.
22. *Патенті дослідження*. Основні положення та порядок проведення : ДСТУ 3575-97. — [Чинний від 1998.01.01]. — К. : Держстандарт України, 1997. — 14 с.

23. Положення про Наукову раду МВС України : наказ МВС України від 15 травня 2007 року № 154.

24. Положення про конкурс на краще наукове, навчальне та періодичне видання в системі МВС України : наказ МВС України від 26 січня 2008 року № 33 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.livs.lviv.ua.

25. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3792-XII / Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 13. — Ст. 64.